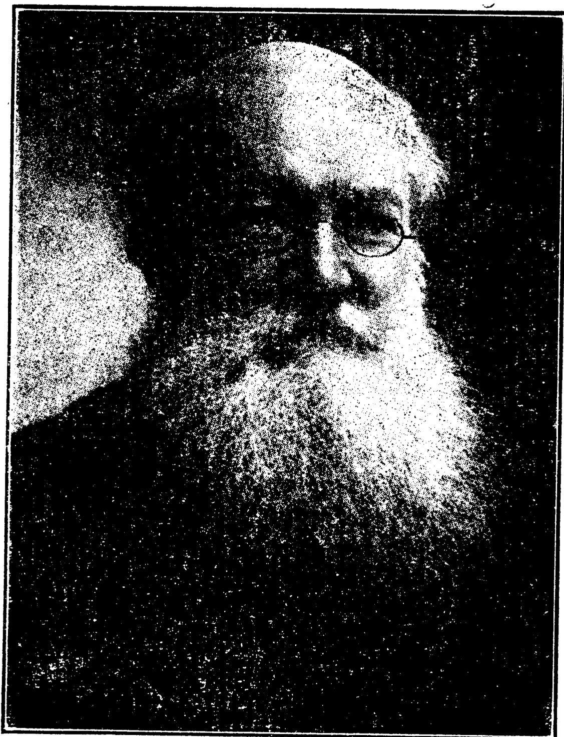
Appeal to the Young - Kropotkin-

No. 1 | זשערמינאַל ביבליאָטעק | No 1

צום יונגען דור

פון פעטער קראפאטקין
איבערזעצט פון א. פרומקין

—— פרייז 3 סענט ——

ארויסגעגעבען פון די
„זשערמינאַל פּובלישינג אַססאָסיאיישאָן", ניו יאָרק.
דעצעמבער 1915

דיזער ביכעל האט קיין יוניאן לייבעל, ווייל די גרעסטע טהייל ארבייט ווערט געטהאן אונענטגעלטליך פון אונזערע מיטגליעדער.

Germinal Bibliotick N.Y 1915

צום יונגען דור

פון

פ. קראַפּאַטקין

1

אַזוי ווי דאָס ביכעלע איז געשריבען פאַר דער יוגענד, מעגען עס די אַלטע — די אַלטע אין ג י י ס ט — אַוועקלייגען אין אַ זייט און ניט מוטשען זייערע אויגען אומזיסט, דען זיי וועלען דאָך מיר סיי ווי סיי ניט פערשטעהן.

איך נעהם אָן, אַז איהר זייט אַלט אַכצעהן אָדער צוואַנציג יאָהר; איהר האָט נור וואָס געענדיגט אייער שטודיום אָדער זיך אויסגעלערנט אַ מלאכה און איהר האָט בדעה אַריינצוטרעטען אין לעבען. איהר זייט אויך, האָפענטליך, בעפרייט פון׳ם אַבערגלויבען, אין וועלכען מען האָט אייך ערצויגען. איהר האָט שוין קיין מורא פאַר׳ן טייפעל און געהט מן הסתם מעהר ניט פערלירען אייער צייט אין קירכע אָדער אין שוהל. איך האַלט אייך אויך ניט פאַר פוסטע פראַנטען, וועלכע מעסטען אויס די גאַסען און זוכען זייער פער־געניגען אויף די טראָטואַרען... איך שטעל מיר איבערהויפט פאַר, אַז אייער האַרץ איז אויף׳ן ריכטיגען פלאַץ, און דערפאַר וויל איך צו אייך ריידען.

אַן ערנסטע פראַגע הויבט אייך אָן צו מוטשען: „וואָס זאָל איך ווערען?" ווען מען איז יונג איז לייכטער צו בעגרייפען, אַז מען האָט ניט פערבראַכט עטליכע יאָהר, לערנענדיג אַ געוויסע פראָפעסיאָן אָדער אַ וויסענשאַפט (אויף׳ן חשבון פון דער געזעל־שאַפט, פערשטעהט זיך) — אום עס נאָכדעם אין גאַנצען אויס־

צוניצען פאר אייגענע צוועקען, אהנע צו דענקען ווען עס איז מיט די עררייכטע קענטניסע עטוואס צו טהאן פאר דער בעפרייאונג פון די, וועלכע שמאכטען אין עלענד און אין אונוויסענהייט.

איהר זייט געוויס פון די, וועלכע האבען איבער דעם נאכגעדענקט, האָ? נון, לאמיר זעהן, וואס האט איהר בדעה צו טהאן, אום אייער חלום זאל מקוים ווערען.

אין וואס פאר א מזל דו ביזט געבוירען געווארען, ווייס איך ניט. מעגליך, אז דו האסט געהאט דאס גליק צו שטודירען. דו ווילסט ווערען א דאקטאר, אדוואקאט אדער אזוי א געלעהרטער. א ברייט פעלד עפענט זיך פאר דיר אויף. דו געהסט אריין אין לעבען מיט קענטניסע און מיט פעהיגקייטען; אדער דו ביזט אן איינפאכער עהרליכער ארבייטער, וועמענס וויסענשאפטליכע קענטניסע זיינען אמת ניט זעהר גרויס, וועלכער האט אבער דאפיר געהאט די געלעגענהייט זיך אנצוזעהן מיט'ן שרעקליכען, אנשטרענגענדען לעבען פונ'ם פראלעטאריאט.

איך וועל מיר דערוויל אבשטעלען ביי דער ערשטער בעהויפטונג. לאמיר אננעהמען אז דו האסט גענאסען א וויסענשאפטליכע ערציהונג און דו ווילסט ווערען א דאקטאר.

מארגען וועט קומען א מאן אין אן ארבייטער־בלוזע דיך רופען. ער וועט דיך פיהרען אין איינע פון יענע ענגע געסליך, וואו די הייזער פוןביידע רייהען שטעהען אזוי נאהענט איינע צו די אנדערע, אז די שכנים קענען זיך פון די פענסטער געבען די הענד. ביים שיין פון א קליין לעמפעלע, אין א פערפעסטעטער לופט, אויף בלאטיגע טרעפ, געהסט דו ארויף צוויי, דריי, פיער, פינף שטאק, און דארט, אין א פינסטערען, קאלטען און ליידיגען צימערל, אויף א צובראכענעם געלעגער, געפינסט דו א קראנקע פרוי, איינגעהילט אין טראנטעס. מאגערע, בלייכע קינדערלעך, האלב נאקעט און פערפרארען, קוקען דיך אן מיט אפענע אויגעלעך. דער מאן האט זיין גאנצען לעבען לאנג געארבייט צוועלף אדער דרייצעהן שטונדען א טאג; יעצט געהט ער שוין זייט דריי מאנאט ארום ליידיג; און ליידיג ארומגעהן, אין זיין ארבייט, איז ניט א זעלטענהייט. עס ווידערהאלט זיך יעדעס יאהר פעריאדיש. פריהער, ווען ער האט קיין ארבייט געהאט, פלעגט זי, די פרוי געהן ארבייטען, וואשען דיינע העמדער, אפשר — פיר א פראנק מיט 50 סענטים

א טאג. יעצט אבער ליגט זי שוין אין איהר קראנקען בעט זייט 2 מאנאט און גרויזאם איז די נויטה פון דער פאמיליע.

וואס וועסט דו פערשרייבען דער קראנקער, דאקטאר? וויסענדיג גאנץ גוט, אז די אורזאכע פון דער קראנקהייט איז קיין אנדער זאך ווי אלגעמיינע בלוט־ארמוטה, מאנגעל איז גוטע שפייזען און אין געזונטע לופט. וואס וועסט דו איהר ראטהען? א גוטען בראטען יעדען טאג? א שפאציר אונטער'ן פרייען הימעל? א טרוקענעם אויסגעלופטערטען צימער? אך, וואס פאר דומהייטען! ווען די פרוי וואלט עס געקענט בעהויפטען וואלט זי עס שוין לאנג געטהון און נים געווארט אויף דיינע עצות!

אויב דו האסט א גוט הארץ און אן עהרליכען בליק, וועט דיר די פאמיליע דערצעהלען א היבש ביסעל זאכען. זי וועט דיר פערטרויען, אז די פרוי אין דער צווייטער שטוב, וועלכע הוסט אזוי שרעקליך, איז אן ארעמע פרעסערין; אז אין דער וואוינונג, א טרעפ נידעריגער, ליידען אלע קינדער פון פיבער; אז די וועשערין אונטען, ביים ארייגאנג, איז אזוי קראנק, אז זי וועט נים אויסהאלטען דעם ווינטער, אויך אז אינ'ם צווייטען הויז זעהט עס נאך אוים אסך ערגער.

וואס וועסט דו אט די אלע קראנקע זאגען? גוטע שפייזען, א בעסערע לופט און א לייכטערע ארבייט?... יא, דו וואלסט עס געמעגט זאגען, אבער דו וואגסט עס נים, און מיט א צובראכען הארץ, מיט א פלוך אויף די ליפען, געהסט דו פון דארט ארוים.

אויף מארגען, ווערענד דו ביזט נאך פערטיעפט אין דיינע געדאנקען איבער דעם וואס דו האסט זיך אנגעזעהן און אנגעהערט אין יענעם ארימען הייזעל, קומט דיין חבר, אויך א דאקטאר, און דערצעהלט דיר, אז נעכטען איז א לאקיי אין א קארעטע איהם געקומען רופען. ער האט איהם אוועקגעפיהרט אין איינעם פון די רייכסטע האטעלען, צו א קראנקער, רייכער דאמע, וועלכע האט פערבראכט איהר גאנצעם לעבען אין טואלעטען־מאכען, אין טאנצען, אויף־זיין גאנצע נעכט אויף בעלער און זיך ארומרייסען מיט א גראבען יונג, א מאן. דיין פריינד האט איהר געראטהען צו ענדערען אביסעל איהר לעבענס־ארט. עסען נים אזעלכע אויפרעגענדע שפייזען, בערוהיגען איהר גייסט און זעהן מאכען אביסעל גימנאסטיק אין שטוב, וואס זאל אויף וויפיעל עס איז דינען אנשטאט דער קערפערליכער, פראדוקטיווער ארבייט, וועלכע איז נויטיג אויפצוהאלטען דאס געזונד.

מערקווירדיג! איינע שטאַרבט דערפאַר, ווייל איהר גאַנצעס לעבען לאַנג האָט זי ניט געהאַט גענוג צו עסען, האָט קיין מאָל ניט געהאַט קיין אַברוה; די אַנדערע שטאַרבט אויך, אָבער דערפאַר, ווייל זי האָט אויף איהר לעבען ניט געוואוסט וואָס אַרבייטען הייסט...

אויב דו האָסט איינע פון יענע ווייכע נאַטורען, וועלכע קענען זיך צו אַלעם צוגעוואוינען, וועלכע קענען אָבקומען מיט אַ זיפץ אויף די שרעקליכע ערשיינונגען, אָדער פערגיסען מיט אַ כוסה די צרות... דאַן וועסט דו זיך זיכער וואָס ווייטער אַלץ מעהר צוגעוואוינען צו דיזע קאָנטראַסטען, און, ערוועקענדיג אין דיר דעם טהירישען אינסטינקט, וועסט דו ניט מעהר האָבען ווי איין אידעאַל, איין איינציגען וואונש: זיך אַריינצומאַכען אין דער רייהע פון די „גליקליכע", אום זיך קיינמאָל ניט צו געפינען צווישען די אָרעמע און די אונגליקליכע.

אויב דו ביזט אָבער אַ מענש, אויב יעדעס געפיהל צייגט זיך אַרוים ביי דיר אין אַ טהאַט, אויב די „חיה" האָט נאָך אין דיר אין גאַנצען ניט געטויטעט דעם „מענשען", דאָס אינטעלעקטועלע ווערזען, דאַן וועסט דו אין אַ שעהנעם טאָג קומען אַהיים און אויסרופען: „ניין, דאָס איז אונגערעכט, דאָס טהאָר ניט אַנגעהן אַזוי! עס האַנדעלט זיך דאָ ניט צו קורירען, אויסצוהיילען די קראַנקהייטען, זאָנדערען זיי צו פערמיידען. עטוואָס מעהר וואָהלזיין און אַ בעסערע גייסטיגע ענטוויקלונג וואָלטען גענוג זיין אויסצומעקען פון אונזערע ליסטעס אַ העלפט פון די קראַנקע און די קראַנקהייטען. צום טייפעל מיט די רפואות! לופט, עסען, לייכטערע אַרבייט, מיט דעם דאַרף מען אַנפאַנגען, אויב ניט, איז די גאַנצע דאָקטאָריע ניט מעהר ווי אַ שווינדעל".

יענעם טאָג וועסט דו האָבען בעגריפען דעם סאָציאַליזמוס. דן וועסט זיך וועלען מיט איהם בעקענען ווייטער און אויב דער אַלטרואיזמוס, די מענשענליעבע, איז ניט אַ פוסטעס וואָרט ביי דיר, דאַן וועסט דו ענדליך מוזען אַריינטרעטען אין אונזערע רייהען און, אַזוי ווי מיר, אַרבייטען פאַר דער סאָציאַלער רעוואָלוציאָן.

פיליכט אָבער וועסט דו זיך קלערען: „אה, צו וואָס טויג מיר די פּראַקסיס? אַזוי ווי דער אַסטראָנאָם, דער פיזיקער, אָדער דער כעמיקער וועל איך מיך גאָר איבערגעבען דער ריינער וויסענשאַפט".

לאָמיר זיך אַלזאָ ראשית כל פערשטענדיגען, וואָס דו ווילסט געפינען אין דער וויסענשאַפט. זאָל עס גאָר פשוט זיין דאָס פער־גניגען, דאָס אונגעהייערע פערגעניגען, וואָס אונזער נאָכפאָרשען פערשאַפט אונז? אויב אַזוי, וואָסזשע, פרעג איך, איז די נפקא מינה צווישען דעם געלעהרטען, וועלכער גיט זיך איבער דער ווי־סענשאַפט, נאָר אום צו פערברענגען זיין לעבען אַנגענעהם, און צווישען דעם שכור, וואָס זוכט אויך אין לעבען זיין מאָמענטאַנעם פערגעניגען און וועלכער געפינט עס אין׳ם וויין? עס איז, אמת, גאָר קיין ספק ניט, אַז דער געלעהרטער האָט אויסגעקליבען אַ בעסערע קוועלע, פון וואַנען צו שעפּען זיינע פערגעניגען. דאָס ענדערט דאָך אָבער ניט דעם צוועק, און דער אַזוי ווי יענער, דער שכור אַזוי ווי דער געלעהרטער, האָבען דעם זעלבען עגאָאיסטישען ציעל — זייער אייגענעם פערגעניגען.

אָבער ניין, דו ווערסט זיך ניט צופרידענשטעלען מיט אַזאַ עגאָ־איסטישען לעבען. אַרבייטענדיג פאַר דער וויסענשאַפט מיינסט דו אויך צו אַרבייטען פאַר דער מענשהייט. אָט די אידעע וועט זיין דיין וועג־ווייזער אין דיינע אונערמידענדע פאָרשונגען...

יאָ, וואָס פאַר אַ שעהנע אילוזיאָן, וואָס פאַר אַ שעהנער חלום! און ווער פון אונז האָט עס ניט איבערגעלעבט, זיך איבערגעבענדיג צום ערשטען מאָל דער וויסענשאַפט?!

אָבער אויב דו דענקסט ווירקליך אָן דער מענשהייט, אויב דיזער אידעאַל בעגלייטעט עס דיך אין דיין שטודיום, דאַן ווערסט דו זיך מוזען אָנשלאָגען אָן אָן אונגעהויערען קלאָץ אויף דיין וועג. דען, אויב דו האָסט אַ ריכטיגע אורטהיילסקראַפט, אויב דו קענסט קוקען טיעף אין לעבען, ווערסט דו גלייך בעמערקען, אַז אין דער יעצטיגער געזעלשאַפט איז די וויסענשאַפט ניט מעהר ווי אַ „לוקסוס־זאַך", וועלכע דיענט נור צו מאַכען דאָס לעבען פון אייניגע זיס און אַנגענעהם, און צו וועלכער דער גרעסטער טהייל קאָן לחלוטין ניט צוקומען.

עס איז שוין דאָ מעהר ווי אַ גאַנצער יאָהרהונדערט, זייט די וויסענשאַפט האָט פעסטגעשטעלט געזונטע בעגריפע איבער די ענטשטעהונג פון דער וועלט. ווי קליין איז אָבער די צאָהל פון די, וועלכע האָבען געהאַט אַ מעגליכקייט אַנצואייגנען זיך דיזע בעגרי־פע! וויפיעל זיינען עס דאָ, וועלכע האָבען זיך געקענט אויסאַר־בייטען אַ וויסענשאַפטליכען, ריכטיגען גייסט פון קריטיק?

א הייפעל פון עטליכע טויזענד אפשר, וואס פערלירען זיך אין'ם גרויסען ים פון הונדערטע מיליאנען, וועלכע זיינען נאך פער־וואקסען מיט פאראורטהיילע, וועלכע גלויבען נאך אין אלערליי נא־רישקייטען און ווערען דארום אונטעריאכט און ארומגעפיהרט ביי דער נאז פון די רעליגיעזע בעטריגער.

אדער גיב נאר א קוק אויף דער ה י ג י ע נ ע. אט דיזע וויסענשאפט לערנט אונז, ווי אזוי צו לעבען, אום אבצוהיטען די געזונדהייט פון אונזער קערפער; ווי אזוי אויפצוהאלטען אין א ג'טען צושטאנד די צוזאמענהויפונג פון דער בעפעלקערונג. זי ווייזט אונז דעם וועג צו אן אינטעלעקטועלען און מאראלישען וואהל־זיין. אבער איז דען ניט אט די אונגעהויער גרויסע ארבייט ארויסגעווארפען? האבען דען אט די אלע דיקע ביכער אסך א גרעסערען ווערטה ווי איינפאכע „שמות", וואס בלייבען נוצלאז? און פאר וואס? — ווייל די וויסענשאפט געהערט היינט נאר צו א הייפעלע פון פריווילעגירטע, פון מיוחסים; ווייל די סאציאלע אונגלייכהייט, וועלכע צוטהיילט די געזעלשאפט אין צוויי קלאסען, אין לאהן־שקלאפען און קאפיטאליסטען, מאכט, אז אט די אלע לעהרען איבער אונזערע לעבענסבעדינגונגען זאלען אויסקוקען אזוי ווי א חוזק, עפעס אזוי ווי א מין „פורים־שפיעל" פאר ניין־צעהנטעל פון דער מענשהייט.

אבער, אויב דאס אלעס וועט דיר אריין אין קאפ, וועסט דו פערשטעהן, אז פאר אלע זיבען זאכען איז נאר נויטיג איבערצובויען דעם גאנצען בנין, צו ענדערען אין גאנצען אונזער געזעלשאפטליכע ארגאניזאציאן, וועלכע פעראורטהיילט דעם געלעהרטען זיך אנצור־שטאפען מיט וויסענשאפטליכע ווארהייטען און א וועלט מיט מענ־שען צו בלייבען דום און אונוויסענד, אזוי ווי זייערע עלטער־זיידעס מיט 5 אדער 10 יאהרהונדערטע צוריק. און דאן, אין דעם טאג, ווען אט די אמת וויסענשאפטליכע, אט די ברייטע, מענשליכע אידעע וועט געפינען פלאץ ביי דיר אין מוח, וועסט דו אנווערען דעם חשק צו דער „ריינער" וויסענשאפט און דו וועסט נעהמען זוכען מיטלען, ווי אזוי צו ברענגען די געזעלשאפטליכע אומוועל־צונג וואס פריהער. פון יענעם טאג אן געהערסט דו דעם סאציא־ליזמוס. דו וועסט ניט מאכען קיין סך שהיות, וועסט אריינטרעטען אין אונזערע רייהען און אנשטאט דעם וואס דו האסט זיך ביז אהער בעשעפטיגט צו פערשאפען גענוס און פערגעניגען פאר א קליין הייפעלע מענשען, וועלכע זיינען שוין זאט פון תענוג אהן דיין זוכען

אויך, וועסט דו יעצט אנהויבען צו ארביימען פאר דער בעפרייאונג פון דער אונטערדריקטער, ליידענדער מאסע.

2

אויב דו האסט, אנשטאט מעדעצין, געהאט די געלעגענהייט צו לעהרנען יורי און האסט בדעה צו ווערען אדוואקאט — טראגסט דו זיך מן הסתם אויך ארום מיט דעם זעלבען שעהנעם חלום, מאכסט זיך אויך די פיינע אילוזיאנען איבער דיין צוקינפטיגע טהעטיגקייט — נאטירליך, אנגעהמענדיג, אז דו ביזט פון דער נאטור א מענשענפריינד. מעגליך, אז דו דענקסט: „זיך ארייננווארפען אין קאמפף אויף טויט און לעבען געגען יעדע אונגערעכטיגקייט! זעהן, אז דאס „געזעץ“, דער אויסדרוק פון דער העכסטער גערעכטיגקייט, זאל אימער זיעגען. וואס פאר אן ארבייט קען זיין שעהנער ווי די, הא?“ און דו געהסט אזוי אריין אין לעבען, פול מיט צוטרויען צו דיר אליין און צו דער בעשעפטיגונג, וועלכע דו האסט זיך אויסגעקליבען.

נון, לאמיר אקארשט מעביר זיין די סדרה פון „ואלה המשפטים“, לאמיר, נים בלעטערנדיג, אויפעפענען דעם געריכטליכען טאגערבוך און מיר וועלען הערען וואס דאס לעבען דערצעהלט אונז.

אט האסט דו דארט א רייכען גוטס־בעזיצער. ער פערלאנגט מען זאל ארויסטרייבען פון „זיינע“ פעלדער דעם בויער, וועלכער צאהלט נים דעם אבגעמאכטען שטייער פאר די פעלדער, וועלכע ער האט געדונגען. דאס געזעץ, פערשטעהט זיך, וויל נים וויסען פון קיין זאך: אויב דער בויער צאהלט נים, מוז ער געהן. ווען מיר קוקען אבער אריין מיט מענשליכע אויגען אין דעם פראצעס, געפינען מיר פאלגענדעס: דער גוטס־בעזיצער, דער בעל־הבית, האט אימער פערשווענדעט די שטייערן וואס ער האט אבגענומען אויף לוסטיגע מאהלצייטען; דער בויער האט שטענדיג געארביים. דער גוטס־בעזיצער האט גאר נים געטהאן זיינע פעלדער צו פערבעסערען און פונדעסטוועגען האבען זיי יעצט דריי מאל אזוי פיעל די ווערטה ווי מיט 60 יאהר צוריק, א נייע אייזענבאהן־ליניע לויפט יעצט נים ווייט פון דארט, נייע וועגען זיינען געמאכט געווארען, די זומפען אבגעצויגען און דער פערנאכלעסיגטער, פערהאר־טעוועטער באדען דורכגעגראבען — אט דאס אלעס האט די פעל־

דער געגעבען דעם דרייפאכען ווערטה. און דער בויער, וועלכער האט דערצו פיעל בייגעטראגען, האט זיך רואינירט; איז אריינגעפאלען צו וואוכערער אין די הענד, איז פערבאדען אין חובות און קען דעם שטייער ניט צאהלען. דאס געזעץ, וועלכעס איז אימער די רעכטע האנד פון די בעלי־בתים, גיט נאטירליך יעצט אויך דעם גוטס־בעזיצער רעכט. דו אבער, וואס די „געזעצליכקייט" האט נאך אין דיר ניט געטויטעט דעם געפיהל פאר גערעכטיגקייט, וואס ווערסט דו אין אזא פאל טהאן? ווערסט דו פערלאנגען, אז מען זאל דעם בויער ארויסווארפען אויף'ן מיטען וועג? — אזוי הייסט דאס געזעץ! אדער דו ווערסט פאדערען, אז דער גוטס־בעזיצער זאל דעם בויער ארויסצאהלען דעם טהייל פון מעהר־ווערטה וואס דאס לאנד האט בעקומען דורך זיין ארבייט? — אזוי וויל דער יושר, די גערעכטיגקייט. אויף וואס פאר א זייט ווערסט דו שטעהן? פאר'ן געזעץ אבער געגען די גערעכטיגקייט, אדער פאר דער גערעכטיגקייט און נויטווענדיגערווייזע געגען דאס געזעץ?

דארט געהען ארבייטער ארויס אין סטרייק געגען זייער בעל־הבית, אהנע איהם צו לאזען וויסען 15 טעג פריהער, אז זיי וועלען עס טהאן, אזוי ווי דער אפמאך איז. וואס ווערסט דו טהאן אין אזא פאל, אדוואקאט? אויף ווערמענס זייט ווערסט דו זיך שטעלען? אויף דער זייט פון'ם געזעץ, בעסער געזאגט, פאר'ן בעל הבית, וועלכער האט, אין א קריזיס־צייט זיינע לאהן־שקלאפען עקספלאאטירט אויף א שענדליכען אופן, אדער געגען דאס געזעץ, ד. ה. פאר די ארבייטער, וועלכע האבען די גאנצע צייט געארבייט פאר א קלעגליכען לאהן און האבען געמוזט צוקוקען ווי זייערע פרויען און קינדער געהען אוים פאר זייערע אויגען? ווערסט דו פערטהיידיגען אט די אויסגעבלאזענע איי, די „פרייהייט פון אונטערהאנדלונג", די פינקטליכקייט פון אן אבמאך, אדער דו ווערסט זיך שטעלען אויף דער זייט פון'ם יושר, פון דער גערעכטיגקייט, וועלכע זאגט, אז א קאנטראקט, אן אבמאך צווישען איינעם וואס האט אפגעגעסען א גוטען מאהלצייט און צווישען דעם וואס פערקויפט זיין ארבייט פאר א ביסען ברויט — אז אזא קאנטראקט האט קיין ווערדע ניט?

און דא האסט דו נאך א פאקט. א מאן, ארים געקליידעט, דרעהט זיך ארום, ארום א יאטקע אין פאריז. פלוצלונג לייגט ער די האנד אויף א שטיקעל פלייש און אנטלויפט דערמיט. מען יאגט איהם נאך, מען כאפט איהם, מען ארעסטירט איהם און מען הויבט אן אויסצופרעגען ווער און וואס ער איז, און אט וואס מען געפינט

אוים: דער מאַן איז אַן אַרבייטער. ער האָט שטענדיג פערדינט מיט שווייס זיין שטיקעל ברויט, יעצט געהט ער אַרום ליידיג, ער קען קיין אַרבייט ניט קריגען. ער און זיין פאַמיליע האָבען שוין זייט פיער טעג ניט געגעסען. מען בעט זיך רחמים ביים קצב, ער זאָל אָבלאָזען דיזען אונגליקליכען מאַן. ער וויל ניט הערען, „די גערעכטיגקייט מוז זיעגען!“ זאָגט ער, און ער פיהרט ווייטער זיין קלאגע. דער מאַן ווערט פערמשפּט צו 6 מאָנאַט קערקער. אַזוי וויל די בלינדע „גערעכטיגקייט!“

ווערט דיין געוויסען ניט רעוואָלטירען געגען דאָס געזעץ, דער געזעלשאַפט, זעהענדיג טאָג־טעגליך אַזעלכע און עהנליכע אור־טהיילע?!

אָדער פיליכט ווערסט דו פערלאַנגען, אַז דאָס געזעץ זאָל אַרויס־לייגען איהר אייזערנע האַנד אויף יענעם מאַן, פערפיהרט, פערדאָר־בען פון זיין קינדהייט אָן, ערצויגען אָהנע ווען עס איז צו הערען אַ וואָרט פון צערטליכקייט — ווערסט דו פאָדערן, אַז דאָס געזעץ זאָל זיך אין איהם נוקם זיין, דערפאַר וואָס ער האָט דערהרג'עט זיין שכן, אום ביי איהם צו צונעהמען 5 פראַנק? ווערסט דו פער־לאַנגען מען זאָל איהם גילאָטינירען (אָבשניידען דעם קאָפּ אויף אַ מאַשין וואָס הייסט גילאָטינע) אָדער — וואָס איז אַ סך ערגער — מען זאָל איהם איינשפּאַרען ערגעץ וואו, אין אַן אַסטראָג, אויף צוואַנציג יאָהר, ווערענד דו ווייסט גאַנץ גוט, אַז ער איז גיכער אַ קראַנקער איידער אַ פערברעכער און אַז, יעדענפאַלס, פאַלט די שולד פון זיין פערברעכען אויף דער גאַנצער געזעלשאַפט!

ווערסט דו פערלאַנגען, מען זאָל אַריינוואַרפען אין די פינסטערע קעמערלעך פון קערקער יענע אָרעמע וועבער, וועלכע האָבען, אין אַ מאָמענט פון אויפרעגונג, אונטערגעצונדען די פאַבריק? מען זאָל אַרויף ציהען אויף דער תליה יענעם מאַן, וועלכער האָט געשאָסען אויף אַ געקרוינטען באַנדיט? מען זאָל אויסשלאַכטען דיזעס רע־וואָלטירענדעס פאָלק, וואָס האָט אַרויסגעשטעלט אויף די באַרי־קאָדען די פאָהן פון דער צוקונפט?

— ניין, טויזענד מאָל ניין!

אויב דו ווערסט נאָכדענקען אָנשטאָט צו ווידערהאָלען דאָס וואָס מען האָט דיך אויסגעלערנט; אויב דו ווערסט אַנאַליזירען דאָס געזעץ און עס אָבטהיילען פון'ם באַרג פון שעהנע, הויך־קלינגענדע פראַזען, אין וועלכע מען האָט עס איינגעוויקעלט, אום צו פערהוי־

לען זיין אורשפרונג, וואס איז קיין אנדערע זאך, ווי „דאס רעכט פון'ם שטארקען", און זיין עסענץ, זיין עצם, וואס איז אין אלע צייטען געווען די אונטערשטיצונג פון אלע אונטערדריקונגען, וואס די ארעמע מענשהייט האט געהאט דורכצומאכען אין פערלויף פון איהר בלוטיגער געשיכטע; ווען דו וועסט, זאג איך, בעטראכטען דאס געזעץ אין זיין נאטירליכער פארם, וועסט דו עס פעראכטען. דו וועסט דאן בעגרייפען, אז בלייבען א דיענער פון'ם געשריבענעם געזעץ הייסט גאנץ איינפאך אנפיהרען טאג־טעגליך א מלחמה מיט'ן געזעץ פון'ם געוויסען, מאכען א מסחר מיט דעם אייגענעם געוויסען. און אזוי ווי אזא קאמפף קען לאנג נים אנהאלטען, וועסט דו מוזען אויסקלייבען איינס פון די צוויי: ענטוועדער דו וועסט דערשטיקען אין דיר דיין געוויסען און וועסט ווערען א שארלאטאן, אדער דו וועסט שלאגען כפרות מיט דער טראדיציאן, מיט'ן געזעץ, און דו וועסט אונז קומען צו הילפע, אוועק צו מאכען מיט אלע אונגערעכטיגקייטען: עקאנאמישע, פאליטישע און סאציאלע.

דאן אבער וועסט דו ווערען א סאציאליסט, דאן וועסט דו זיין א רעוואלוציאנער.

און דו, יונגער אינזשעניר, וואס דו טראגסט זיך ארום מיט חלומות צו פערבעסערען די לאגע פון די ארביימער, אריינפיהרענדיג די ערפאהרונגען פון דער וויסענשאפט אין דער אינדוסטריע, — וואס פאר אן ענטוישונג ערווארטעט דיך! דו גיבסט זיך אין גאנצען איבער מיט דיין מוח, דיין ניצליכע גייסטיגע ענערגיע, אויסצוארבייטען א פלאן פון אן אייזענבאהן, וועלכע וועט זיך ציהען גאנצע ליניעס, וועט דורכברעכען הויכע בערג און וועט פערבינדען צוויי לענדער, וועלכע די נאטור האט אבגעטהיילט איינע פון דער אנדערער.

אבער צו טרעטענדיג צו דער ארבייט זעהסט דו אין יענעם פינסטערען טונעל גאנצע מחנות פון פערהונגערטע, קראנקע ארביימער; דו זעהסט ווי פיעלע פון זיי געהען אהיים, אמת מיט א ביסעל קליינגעלד אין די קעשענעס, אבער מיט זיכערע סימנים פון שווינדזוכט אויף זייערע פנים'ער; דו זעהסט ווי וויים די פערברעכערישע קארגשאפט און די נאכלעסיגקייט פון דער אייזענבאהן־קאמפאניע געהט, אז יעדער ווייארשט אדער מעטער פון דער באהן איז בעצייכענט מיט טויטע קערפער פון די ארביימער; און

ענדליך, ווען דיין פּלאַן איז אויסגעפיהרט, ווען די אייזענבאַהן איז פערטיג, זעהסט דו ווי אַזוי זי דיענט פּאַר אַ פיינדליכע אַרמעע איינצוברעכען מיט איהרע קאַנאַנען אין לאַנד...

דו האַסט אויפגעאָפּפערט דיין גאַנצע יוגענד צו מאַכען אַן ענטדעקונג, וועלכע זאָל לייכטער מאַכען די פּראָדוקציאָן און נאָך אַסך אַנשטרענגונג, נאָך אַ שעהן ביסעל שלאָפלאָזע נעכט האָסט דו ענדליך געענדיגט דיין אַרבייט; די קאָסטבאַרע ערפינדונג איז גער מאַכט. דו פיהרסט איהר אַריין אין לעבען, מען הויבט אָן צו פּראַק־טיצירען מיט איהר און דער רעזולטאַט איז, אַז דו געפינסט אויס, אַז דו האָסט זיך אָבגענאַרט.

צעהן, צוואַנציג טויזענד אַרבייטער ווערען אַרויסגעוואָרפען פון די פאַבריקען אויף דער גאַס. די וואָס בלייבען, מייסטענטהיילס קינדער, ווערען בעהאַנדעלט ווי איינפאַכע מאַשינען... דריי, פיער אָדער העכסטענס צעהן קאַפּיטאַליסטען ווען דערפון מאַכען זייער פערמעגען און וועלען גיסען מיט שאַמפּאַניער ווי וואַסער... האָסט דו דאָס ערוואַרטעט? איז דאָס דיין חלום?

און ענדליך שטודירסט דו דורך דעם פּראָגרעס פון דער אינ־דוסטריע פון די לעצטע צייטען און דו זעהסט, אַז די נעהמאַרין האָט גאַר ניט, ממש גאָר ניט געוואונען פון דער נעה־מאַשין, וואָס מען האָט אויס געפונען; אַז די אַרבייטער אין דעם גרויסען טונעל סענט גאָטהאַרד שטאַרבען פון לעהמונג, טראָטץ די נייע שטיין־לעכערער מיט די דיאַמענטענע שפּיצען, — און אויב דו וועסט בעטראַכטען און דורכדיסקוטירען די סאָציאַלע פּראָבלעמען מיט דער זעלבער גייסטעס־אונאַבהענגיגקייט, וועלכע האָט דיך געפיהרט צו זיין ערפאָלגרייך אין דיינע ערפינדונגען, וועסט דו מוזען קומען צום שלוס, אַז אונטער דעם יעצטיגען צושטאַנד פון פּריוואַט־איי־גענטהום און דאָס לאָהן־סיסטעם, איז יעדע נייע ערפינדונג ניט נור קיין טובה פאַר׳ן אַרבייטער, — זאַנדערן, אַ חוץ דעם וואָס זי איז ווייט דערפון צו פערבעסערען אויף אַ האָר זיין לאַגע, מאַכט זי נאָך זיין יאָך אַ סך דריקענדער, זיין אַרבייט אַ סך שווערער, זיין ליידיג אַרומגעהן אַ סך אָפטער, און די געוועהנליכע קריזיסען אַ סך שאַרפער, און אַז נור די יעניגע, וועלכע האָבען אַלע מיטלען פון גענוס, נור די קאָנען אין גאַנצען פּראָפיטירען פון דער ערפינדונג.

וואָס וועסט דו אַלזאָ טהאָן, קומענדיג ענדליך צו דיזען שלוס? — ענטוועדער דו וועסט אין דיר דערשטיקען דיין געוויסען, דורך סאָפיזמען, דורך פוסטע פּשט׳לעך; דאַן, אין אַ שעהנעם טאָג, וועסט

דו געבען דיינע עהרליכע חלומות פון דער יוגענד אין קארק אריין און דו װעסט זוכען אריינצוקריגען פאר דיר אליין, דאס װאס גיט א רעכט צום גענוס און צום גליק, — דו װעסט זיך אלזא אריינ־װארפען אין דעם ראנג פון די עקספלאטאטארס. אדער, אויב דו האסט מוטה, װעסט דו זיך אליין זאגען: ניין! עס איז נים די צייט יעצט צו מאכען ערפינדונגען! לאמיר פריהער פאר אלעם ארבייטען איבערצומאכען דעם סיסטעם פון פראדוקציאן. דאן, װען דאס פריװאט־אייגענטהום װעט זיין פערניכטעט, װעט יעדער נייער פראגרעס אין דער אינדוסטריע זיין א ברכה און נים א קללה פיר דער מענשהייט; דאן װעט יעדע נייע ערפינדונג זיין צום גונסטען פון אלעמען. און אט די גרויסע מאסע פון ארבייטער, װעלכע זיינען יעצט נים מעהר װי מאשינען און װעלכע װעלען דאן זיין מענשען, דענקענדע מענשען, װעלען אנװענדען אין דער אינדוסטריע ביידע זאכען: זייער אינטעליגענץ, זייער שכל און זייער האנדארבייט — דאן װעט דער טעכנישער פראגרעס קאנען אויפטהאן נור אין פופציג יאהר דאס, װאס מיר חלום'ען אפילו נים דערפון יעצט!

און װאס זאגט מען דעם לעהרער פון דער שוהלע? נים יענעם לעהרער, װעלכער לאנגװיילט זיך אין זיין בעשעפטיגונג; ביי װעמען די פראפעסיאן זיינע איז א לאסט, ניין! איך מיין יענעם לעה־רער װאס פיהלט זיך גליקליך צװישען א פרעהליכע באנדע פון אינגלאך, װעלכע רינגלען איהם ארום און גלעטען איהם מיט זייערע ליעבליכע בליקען; יענער לעהרער װאס זוכט איינצופלאנצען אין די קליינע קעפלעך פון זיינע שילער די מענשליכע אידעען, װעלכע ער האט אמאל אויפגעכאפט מיט אזוי פיעל פריידע; װען ער איז געװען יונג.

יא, אפט זעה איך דיך טרויעריג און פערטראכט; איך װייס װאס עס בויערט דיר דעם מוח. היינט האט דיין עלטעסטער שילער, װאס איז, אמת, נים אזא בריה אין לאטיין, װעלכער איז אבער א גאנץ גוטער יונג, דערצעהלט מיט אזוי פיעל הארץ די לעגענדע פון װילהעלם טעלל. זיינע אויגען האבען געפינקעלט; עס האט אויסגעזעהן, אז ער װאלט געקענט דערשטעכען אויף'ן שטעל אלע טיראנען. אך, מיט װאס פאר א פייער ער האט עס געלייענט דיזען װארעמען פערז פון שילער:

גענגנאיבער דען שקלאף, ווען ער זיינע קעטטע בריכט
גענגענאיבער דעם פרייען מאנע, ציטערע ניכט!

אָבער, קומענדיג אַהיים, האָט ער אויסצוהערען אַ גאַנצע מחנה פון מוסר־זאָגער: זיין מאַמע, זיין טאַטע און זיין פעטער שטראָפען איהם אויס פאַר וואָס ער האָט קיין דרך ארץ ניט פאַר דעם הערר פּאַסטאָר אָדער פאַר דעם שמש פון דער קירכע... שטונדען לאַנג האַלטען זיי איהם שעהנע דרשות פון „אַנשטענדיג־קייט, רעספּעקט פאַר אויטאָריטעט און אונטערוואָרפענקייט צו עלטערע פון זיך", ביז וואַנען ער לייגט אַוועק שיללער אָן אַ זייט און נעהמט זיך לערנען הלכות „העלפּ יור סעלף", אום צו שטודירען די קונסט „ווי אַזוי אַנצוגעהן אויף דער וועלט".

און דאַן, ערשט נעכטען האָט מען דיר דערצעהלט, ווי אַזוי די בעסטע פון דיינע שילער זיינען אַראָב פון וועג. איינער האַלט אין איין פאַנטאַזירען פון עפּאָלעטען... עס ווילט זיך איהם ווערען אָן אָפיציר. דער אַנדערער, בשותפות מיט זיין בעל־הבית, בערייסט און בעצופּט נאָך מעהר דעם מאָגערען לאָהן פון די אַרבייטער; און דו, וואָס דו האָסט געהאַט אַזוי פיעל האָפנונג אויף דיזע יונגע לייט, דו זיצסט יעצט פערטראַכט און דענקסט נאָך איבער דעם ביטערען און טרויעריגען קאָנטראַסט וואָס עקזיסטירט צווישען דעם אידעאַל און דאָס ווירקליכע לעבען.

אָה, דו דענקסט נאָך אימער נאָך! אָבער איך ווייס גאַנץ גוט, אַז עס וועט לאַנג ניט אָנהאַלטען, — העכסטענס צוויי יאָהר. ווע־רענדיג ענטוישט, אָבגענאַרט איין מאָל נאָכ'ן אַנדערען, וועסט דו אַוועקלייגען די ביכער פון דיינע בעליעבטע פערפאַסער אויף דער פּאָליצע און דו וועסט קומען צום שלום, אַז ווילהעלם טעלל איז, אמת, געוועזען אַ גאַנץ עהרליכער מאַן אָבער, נאָך אַלעמען, אַ שטיק מטורף; אַז פּאָעזיע איז טאָקי אַן אויסגעצייכענטע זאַך, זיצענדיג ביים אויווען, איבערהויפּט פאַר דעם וואָס האָט אַ גאַנצען טאָג געלערנט מיט קינדער „רעגעל־דע־טרי" אָדער אַנדערע שווערע חשבונות... אָבער, נאָך אַלע זיבען גליקען, שוועבען די פּאָעטען אַרום צווישען די וואָלקענס און זייער פּאָעזיע האָט גאָר ניט צו טהאָן מיט לעבען און נאָך ווייניגער מיט דעם קומענדען בעזוך פון דעם הערר אינספּעקטאָר פון דער שוהלע...

אָדער דאָס אַלעס וואָס דו האָסט פאַנטאַזירט אין דער יוגענד וועט יעצט ווערען ביי דיר אַן איבערצייגונג, אַ פעסטער איבערצייר־

גונג. דו ווערסט וועלען האבען א ברייטע מענשליכע ערציהונג פאר אלעמען, אין דער שוהלע און אויסערהאלב דער שוהלע, און זע־הענדיג, אז דאס איז אונמעגליך צו האבען ביי די יעצטיגע צו־שטענדע, ווערסט דו מוזען אנגרייפען די גרונד־לאגע, דעם יסוד פון דער בורזשואזער געזעלשאפט. דאן, ווען מען וועט דיך אבזאגען פון דיין שטעלע, דאן, ווערסט דו אריינקומען אין אונזערע רייהען און מיט אונז אין איינעם ווערסט דו זאגען די עלטערע, אבער ליידער אונוויסענדע מענשען, וואס פאר אנציהענדעס דאס וויסען האט אין זיך, דאס וואס די מענשהייט דארף זיין, דאס וואס זי קען זיין. דו ווערסט קומען ארבייטען מיט די סאציאליסטען פאר די פאלשטענ־דיגע אומוועלצונג פון׳ם יעצטיגען סיסטעם און העלפען ברענגען די אמת׳ע גלייכהייט, די וואהרע ברידערליכקייט און די אונאויפ־הערליכע פרייהייט פאר דער גאנצער וועלט!

ענדליך, איהר אלע: יונגער ארטיסט, סקולפטאר, מאהלער, פאעט, מוזיקער, זעהט איהר דען ניט, אז דער הייליגער פייער, מיט וועלכען אייערע פאר־ערלטערען זיינען געוועזן בעגאבט, פעהלט אייך היינט, אייך און אייער גלייכען? בעמערקט איהר ניט אז די קונסט איז אריין, ווי מען זאגט, אין דער שוסטער גאס?...

און ווי אזוי האט עס געקענט אנדערש זיין? די פריידע, וועלכע מען האט אמאל געהאט, האבענדיג ענטדעקט די אלטע וועלט אין זיך, איבער א נייעס, איבערגעבאדען אין קוואלען פון דער נאטור, דיזער אמאליגער גייסט, וועלכער האט בעשאפען די מייסטערווערקע פון דער רענעסאנס, די איבערגאנגס־פעריא־דע פון דעם מיטעל־אלטער צו דער מאדערנער וועלט, — אט די פריידע איז שוין מעהר ניטא אין דער קונסט פון אונזער צייט. די רעוואלוציאנערע אידעע ווארמט איהר ניט אן, און ניט האבענדיג קיין אידעאל, האט די קונסט כלמר׳שט געמיינט צו געפינען אזא מין זאך אין׳ם רעאליזם, פאטאגראפירענדיג אין קולירען דעם טוי־טראפען אויפ׳ן בלעטעל פון א בוים, נאכמאכענדיג ריכטיג די פוס־מוסקולען פון א קוה, אדער בעשרייבענדיג אקוראט אין פראזא און פאעזיע, דעם שמוץ פון א רינע אדער דאס שלאפצימער פון א רייכער דאמע.

„אבער אויב אזוי, וואס זשע איז צו טהאן?״ ווערט איהר פרעגען.

אויב דער הייליגער פייער, וועלכען איהר פרעטענדירט צו האבען איז ניט מעהר ווי א „רויכערדיגער קנויט", דאן וועט איהר טהאן ווייטער וואס איהר האט ביז אהער געטהאן און אייער קונסט וועט פאלען, ביז וואנען איהר וועט ווערען אן איינפאכער מאה־לער פון פראסטע ווענט אדער פעליעטאנען־שרייבער אין א וועלכער עס איז שונד־צייטונג — דער גרעסטער טהייל פון אייך גליטשען זיך שוין אראב מיט פולען שוואונק אויף דיזען אנגעצויגענעם שטריק...

אבער, אויב אייער הארץ קלאפט ווירקליך אין איינינקייט מיט'ן הארצען פון דער מענשהייט, אויב אייער אויער הערט זיך צו אזוי ווי אן אמת'ער פאעט, צום לעבען, דאן, שטעהענדיג ביי דיזען ים פון ליידען, וואו די כוואליעס געהען אויף און אב פאר אייערע אויגען, אין רעכטען מיטען פון דיזע מאסען, וועלכע שטאר־בען פאר הונגער, פון דיזע טויטע קערפער, וועלכע ליגען אין הויפענס ארום די באריקאדען, פון דיזע אונגליקליכע פערשיקטע, וועל־כע מוזען שטארבען אונטער די שנעען פון סיביר אדער אויף די טראפישע אינזלען, אין רעכטען מיטען פון דיזען פערצווייפעלטען קאמפף, וועלכער ווערט אנגעפיהרט פאר אייערע אויגען. אין'ם געשריי פון שמערץ, וועלכער קומט פון די בעזיעגטע און דאס שכור'ע פערשווענדערישע לעבען פון די זיעגער, האבענדיג פאר די אויגען שטענדיג—העלדענמוטה קעמפפענדיג מיט פייגהייט, עדעל־קייט מיט נידערטרעכטיגקייט — דאן, זאג איך, אין רעכטען מיטען פון דעם אלעמען וועט איהר ניט קענען בלייבען גלייכגילטיג. איהר וועט זיך אריינווארפען אין קאמפף און זיך אנגעהמען פאר די אונ־טערדריקטע, ווייל איהר ווייסט גאנץ גוט, אז דאס שעהנע, דאס ערהאבענע, דאס לעבען אליין איז אימער אויף דער זייט פון די וועלכע קעמפפען פאר ליכט, פאר דער מענשהייט, פאר דער גערעכטיגקייט!

אבער איהר שטעלט מיך ענדליך אב!

„אה, צום טייפעל!" זאגט איהר. „אויב די אבסטראקטע ווי־סענשאפט איז א לוקסוס־זאך און די מעדיצין־פראקסיס א שווינדעל; אויב געזעץ הייסט אונגערעכטיגקייט און די טעכנישע ענט־דעקונג איז ניט מעהר ווי אן אינסטרומענט צו עקספלאטאציאן; אויב די שוהלע איז ניט אום שטאנדע צו בעזיעגען דאס יעצטיגע פראקטישע לעבען און די קונסט, אהן דער רעוואלוציא־

נערער אידעע, מוז דעגענערירען, אונטערגעהן — אויב אַזוי, וואָס זשע בלייבט אונז איבער צו טהאָן?

אָט, איך וועל אייך ענטפערען:

„אַן אונגעהייער גרויסע און אנציהענדע ארבייט; אַן ארבייט, וועלכע איז פעהיג צו צוציהען צו זיך די נאָבעלסטע, די שטאַרקסטע נאַטורען.

וואָס איז דאָס אַזוינס? — איך וועל עס אייך זאָגען:

3

איהר האָט פאַר זיך צוויי וועגען: ענטוועדער זיך אָבזוגענען אויף אויביג מיט אייער געוויסען און אין אַ שעהנעם טאָג קומען צום שלום און זיך זאָגען: „מעג די גאַנצע מענשהייט קראַפּירען, אַבי, איך זאָל לעבען אַ גוטען טאָג, אַבי איך זאָל קאָנען געניסען די פולע מאָס פון פערגעניגען, אַזוי לאַנג דאָס פאָלק וועט זיין דום גענוג מיך צו לאָזען עס טהאָן.......„אָדער אריינטרעטען אין די רייהען פון די סאָציאַליסטען און אַרבייטען מיט זיי פאַר די פאָל־שטענדיגע אומוועלצונג פון דער געזעלשאַפט. דאָס איז די נויט־וועגדיגע, אונפערמיידליכע פאָלגע פון דער צוגלידערונג וואָס מיר האָבען דאָ געמאַכט. דאָס וועט אימער זיין דער שלום, צו וועל־כען יעדעס אינטעליגענטעס וועזען וועט נויטוועגדיגערווייזע מוזען קומען, אויב ער אורטהיילט עהרליך און אונפאַרטייאיש איבער דעם וואָס קומט פאַר פאַר זיינע אויגען און אויב ער קען בלייבען אונבעאיינפלוסט פון די סאָפיזמען, וועלכע זיין בורזשואזנע ער־ציהונג און די פעראינטערעסירטע מיינונגען פון זיינע פריינדע, האָבען אין איהם געזוכט איינצואוואָרצלען.

און ווען מען איז איינמאָל צוגעקומען צו דיזען שלום, שטעלט זיך נאַטירליך באַלד די פראַגע: „וואָס איז צו טהאָן?"

די אַנטוואָרט ליגט פון אויבען אויף.

געהט נאָר ארויס פון'ם צירקעל, אין וועלכען איהר געפינט זיך און וואו מען איז צוגעוואוינט פאַרצושטעלען דאָס פ אָ ל ק אַלס אַ ווילדע באַנדע. קומט צווישען דיזעם פאָלק און די פראַגע וועט זיך פון זיך אַליין אויפלעזען.

איהר וועט זעהן, אז איבעראַל, איבעראַל, אין פראַנקרייך אַזוי ווי אין ענגלאַנד, אין דייטשלאַנד אַזוי ווי אין אמעריקאַ, איבעראַל, וואו עס זיינען דאָ פּריווילעגירטע און אונטערדריקטע, געהט אַן

אַן אונגעהויער גרויסע בעװעגונג צװישען די אַרבייטער; אַ בעװעגונג, װעלכע האָט פאַר איהר צװעק צו צוברעכען אויף אייביג די קייטען פון קנעכטשאַפט, װאָס די מאָדערנע פאַנשטשינאַ — דער קאַפּיטאַליסטישער פעאָדאַליזם האָט אויף די אַרבייטער אָנגעטהאָן, און צו לייגען דעם גרונד־שטיין, דעם יסוד פאַר אַ נייער געזעלשאַפט, בעגרינדעט אויף גערעכטיגקייט און גלייכהייט. דאָס פאָלק שטעלט זיך שוין יעצט ניט צופרידען אויסצודריקען זיין ביטערע נויטה אין איינעם פון יענע טרויעריגע ליעדער, װאָס די מעלאָדיע זייערע ברעכט דאָס הארץ; יענע ליעדער װאָס די קנעכט פון'ם אַכצעהנטען יאָהרהונדערט פלעגען זינגען און װעלכע דער סלאַװישער בויער זינגט נאָך היינט. ניין! דאָס פאָלק אַרבייט יעצט מיט זיין פולען בעװאוסטזיין און טראַכט אַלע הינדערניסע פאַר זיין בעפרייאונג.

זיין געדאַנק איז אימער בעשעפטיגט צו בעטראַכטען װאָס צו טהאָן, אום דאָס לעבען, אַנשטאָט דעם װאָס עס איז יעצט אַ קללה פאַר דריי חלקים פון דער מענשהייט, זאָל זיין אַ בְּרכה פאַר אַ ל ע מ ע ן. עס אַטאַקירט די שװערסטע פּראָבלעמען פון דער סאָציאָלאָגיע און בעשטרעבט זיך, זיי אויפצולעזען מיט זיין פּראָסטען, מענשליכען פערשטאַנד, מיט זיין בעאָבאַכטונגס־גייסט, מיט זיין ביטערער ערפאַהרונג. אום זיך צוזאַמען צו ריידען מיט די איבעריגע אונגליקליכע, װעלכע ליידען אַזוי װי ער פון'ם יעצטיגען דרוק, זוכט זיך דער אַרבייטער צו גרופּירען, זיך צו אָרגאַניזירען. ער גרינדעט פעראיינען, װעלכע װערען אויפגעהאַלטען מיט שװעריגקייטען דורך מאָגערע בייטרעגע; ער זוכט זיך צו פערשטענדיגען מיט זיינע מיט־ליידענדע פון דער אַנדערער זייט גרענעץ, און, מעהר װי אַלע מיט־פילאַנטראָפּען, אַרבייט ער צו ברענגען די צייט, װען דער קריעג צװישען איין נאַציאָן און די אַנדערע װעט זיין אַן אונמעגליכקייט! אום צו װיסען װאָס זיינע ברידער טהוען, אום זיי בעסער צו קאָנען און אום צו ענטװיקלען די אידעען און זיי צו פערבריייטען, האַלט ער אויף — אָך, מיט װאָס פאַר אַ מאַטערניס, מיט װאָס פאַר אַן אַנשטרענגונג — זיין אָרעמע אַרבייטער־פּרעססע! ענדליך, װען די צייט קומט, װען די שטונדע פון אויפשטאַנד שלאָגט, הויב ער זיך אויף און רויט־מאַכענדיג די שטיינער פון די באַריקאַדען מיט זיין בלוט װאַרפט ער זיך אריין אין'ם ביטערען קאַמפף פאַר דיזע פרייהייטען, װעלכע די רייכע און די מעכטיגע האָבען געװאוסט אויסצונוצען פאַר זייערע פּריװילעגיען.

אָך, וואָס פאַר אונאויפהערליכע אנשטרענגונגען! וואָס פאַר אַ פאַרטוועהרענדער קאַמפף דאָס איז! וואָס פאַר אונגעהייערע ארבייטען, וועלכע מוזען אַלע ווילע, איבער אַ נייעס אָנגעהויבען ווערען! דאָ זיינען ארויסגעפאַלען קרעפטע — דורך ערמיעדונג, דורך קאָרופציאָן אָדער דורך די שרעקליכע פערפאָלגונגען, — און מען מוז זיי ערזעצען, זוכען אַנדערע אויף זייער פלאַץ; דאָרט מוז מען רעאָרגאַניזירען, נאָך אַמאָל צוזאַמענרופען די קעמפפער, וועלכע זיינען צושפּרייט געוואָרען דורך די פערפאָלגונגען, דורך דעם האָגעל פון קוילען, וואָס די הערשאַפטס־אָרדנונג לאָזט אויף זיי אראָב!...

די רעוואָלוציאָנערע צייטונגען ווערען ארויסגעגעבען פון מענשען, וועלכע האָבען געמוזט בגנבה אָוועקשלעפּען פון דער געזעלשאַפט אַ ברעקעלע בילדונג, זיך מוטשענדיג אין הונגער און קעלט און פערברענענדיג גאַנצע נעכט אָהן שלאָף. די פּראָפּאַגאַנדע ווערט אויפגעהאַלטען פון אָרעמע סענטען, וועלכע די פּראָלעטאַריער רייסען אָב פון'ם נויטיגסטען וואָס זיי דאַרפען צום לעבען, אָפט־מאָל פון זייער דאָר שטיקעל ברויט. און דאָס אַלעס ווערט געטהאָן אונטער שרעקליכע אומשטענדען, ציטערענדיג, אַז אָט, אָט וועט מען גאָר דאַרפען זעהן ווי די פרוי און קינדער געהען אויס פאַר הונגער; אָט וועט דער בעל־הבית, דער פאַבריקאַנט, זיך דערוויסען, אַז „זיין אַרבייטער, זיין שקלאַף, דרעהט זיך גאָר אַ קאָפּ מיט סאָציאַליזמוס" און... ער און די פאַמיליע וועלען מעגען „לייגען די ציינער אויף'ן פּאָליצע!"

אָט דאָס אַלעס וועט איהר זעהן, ווען איהר וועט קומען צווישען פאָלק.

און אין דיזען אונאויפהערליכען קאַמפף, ווי אָפט האָט זיך שוין דער אַרבייטער, צוזאַמברעכענדיג אונטער'ן שווערען לאַסט פון די הינדערניסע, אומזיסט געפרעגט:

וואו זיינען זיי ערגעץ יענע יונגע לייט, וועלכע האָבען געלערנט אויף אונזערע קאָסטען? יענע יונגע סטודענטען, וועמען מיר האָבען געשפּייזט און געקליידעט אין דער צייט פון זייער שטודיום? יענע יונגע לייט, פאַר וועמען מיר האָבען, מיט איינגעבויגענע רוקענס אונטער דער שווערער משא און מיט ליידיגע בייכער, געבויט אָט די הייזער, אָט די אוניווערזיטעטען, אָט די מוזעאומס? יענע, פאַר וועמען מיר האָבען, קראַנקערהייט, מיט בלייכע פּנים'ער געדרוקט אָט די פיינע ביכער, וועלכע מיר קאָנען זאָגאַר ניט לייענען?

וואו זיינען זיי ערגעץ, יענע פראפעסארען, וועלכע פרעטענדירען צו זיין די פארשטעהער פון דער מענשליכער וויסענשאפט און ביי וועמען די מענשהייט האט ניט די ווערטה קיין שמעק טאבאק?...

וואו זיינען זיי, יענע „מויל־העלדען", וואס ריידען פון פרייהייט און פערטהיידיגען קיינמאל אונזער פרייהייט, וועלכע ווערט גע־טרעטען מיט די פיס? יענע שרייבער, יענע פאעטען, יענע מאה־לער, מיט איין ווארט אט די גאנצע באנדע היפאקריטען, וועלכע ריידען פון פאלק מיט אויגען פול טרעהרען און וועלכע האבען זיך קיינמאל ניט געפונען צווישען אונז, אום אונז צו העלפען אין אונזער קאמפף?"

איינינע פון זיי געפעלט עס צו בלייבען גלייכגילטיג, שטעהן פון וויטען; די איבעריגע, דער גרעסטער טהייל פון זיי, קוקען אראב מיט פעראכטונג אויף דער „קאנאליע", און זיינען בערייט זיך אויף זיי ארויפצוווארפען, ווען זיי זאלען נאר וואגען אנצו־ריהרען זייערע פריווילעגיען.

פון צייט צו צייט בעוויזט זיך א יונגער מאן, וועלכער טרוימט פון פויקען און פון באריקאדען און וועלכער זוכט סענסאציאנעלע סצענען, אבער קוים דערזעהט ער, אז דער וועג צו דער באריקאדע איז וויט, אז די ארבייט איז זעהר שווער און פיינליך און אז די קרענץ פון רויזען, וועלכע ער ערווארטעט צו קריגען אין דיזען קאמפף, זיינען אויסגעמישט מיט דערנער, דאן זעהט מען איהם שוין מעהר ניט אן אין די אויגען... מייסטענטהיילס זיינען עס אזעלכע וואוילע יונגען, וועלכע זוכען צו געווינען דעם צוטרויען פון די אר־בייטער, צו שטימען פאר זיי, זיי ארויפזעצען אויף'ן ביינקעל, כדי דער נאך, ביי דער ערשטער בעסטער געלעגענהייט, צו קענען דעם פאלק ווייזען וואר עלטער איז, ווען ער וועט וועלען איינפיהרען אין פראקטיק די אידעען וואס זיי, די וואוילע יונגען, האבען אליין גע־פריידיגט; יא, דאס זיינען על פי רוב אזעלכע, וועלכע וועלען אפשר, ווען זיי וועלען האבען די מאכט, הייסען שיסען אויף די אר־בייטער, ווען זיי וועלען זיך ריהרען איידער זיי, די פיהרער, האבען נעגעבען דעם סיגנאל.

רעכענט צו צו דעם די נארישע בעליידיגונגען, די שמאלצע פעראכטונג און די פייגהאפטע פערליימדונג וואס קומט פון א גרויד סען טהייל, און איהר וועט האבען אלעם, וואס דאס פאלק קריגט

פון דער בורזשואזער יוגענד, אלס הילפע צו זיין סאציאלער ענט־וויקלונג.

און נאך דעם אלעמען וועט איהר נאך אלץ פרעגען: „וואס זאלען מיר טהאן?“ דאן, ווען עס איז דא אזוי פיעל צו טהאן! דאן, ווען א גאנצע ארמעע פון יונגע לייט וואלטען געפונען צו וואס אנ־צואווענדען די גאנצע קראפט פון זייער יונגער ענערגיע, פון זייערע יונגע מוחות, פון זייער טאלאנט, אום צו העלפען דאס פאלק אין זיין אונגעהייער גרויסער אונטערנעהמונג!

איהר ווילט וויסען „וואס איז צו טהאן?“ — הערט:

איהר, ליעבהאבער פון דער ריינער וויסענשאפט, אויב איהר זייט דורכגעדרונגען פון די פרינציפען פון סאציאליזמוס, אויב איהר האט פערשטאנען די ריכטיגע מיינונג פון דער רעוואלוציאן, וועל־כע שטעהט שוין ביי דער טהיר, זעהט איהר דען ניט, אז מען דארף איבערמאכען אין גאנצען די וויסענשאפט, אום צו זעהן, זי זאל זיין אין אנקלאנג מיט די נייע אידעען? בעמערקט איהר ניט, אז עס האנדעלט זיך דא צו מאכען, אויף דיזען פעלד, אן ענדערונג, א רע־וואלוציאן, וועלכע וועט אריבערשטייגען, אין איהר וויכטיגקייט, יעדע ענדערונג וואס איז געמאכט געווארען, אין יעדער צווייג פון וויסענשאפט, אין פערלויף פון'ם אכצעהנטען יאהרהונדערט? פער־שטעהט איהר ניט, אז די ג ע ש י כ ט ע, וועלכע איז היינט צו טאג א מין בבא מעשה פון דער גרויסקייט פון קעניגע, פון גרויסע לייט און פון פארלאמענטען, — אז די געשיכטע מוז געשריבען ווערען פון'ם שטאנדפונקט פון פאלק אין דער לאנגער ענטוויקלונג פון דער מענשהייט? אז די ס א צ י א ל ע עקאנאמיע — וועלכע איז היינט ניט מעהר ווי די רעכטפערטיגונג פון קאפיטאליסטישער רויבעריי — מוז איבערגעארבייט ווערען אויף דאס ניי אין איהרע גרונדליכע פרינציפען, אזוי גוט ווי אין איהרע אונצעהלבארע אנ־ווענדונגען? אז די א נ ט ר א פ א ל א ג י ע (די נאטור געשיכטע פון'ם מענשען), די ס א צ י א ל א ג י ע (די לעהרע פון געזעלשאפט־ליכען לעבען) און די ע ט ה י ק (די מאראל־לעהרע), מוזען פאל־שטענדיג איבערגעגאסען ווערען, און אז די נאטור־וויסענשאפטען אליין, וועלכע ווערען יעצט בעטראכטעט גאר פון א נייעם שטאנד־פונקט, דארפען איבערגעמאכט ווערען, וואס אנבעלאנגט די ארט און וויזע ווי אזוי צו בעגרייפען די נאטירליכע ערשיינונגען?

פערשטעהט איהר דען ניט די נויטוועגדיגקייט פון דעם אלע־מען? — נון גוט, אויב יאָ, טהוט עס! בענוצט אייערע פעהיג־קייטען צו גונסטען פון אַ גוטער זאַך! העלפט אונז, איבערהויפט מיט דעם כח פון אייער קלאַהרער לאָגיק, צו בעקעמפפען יעדען פאָר־אורטהייל און צו לייגען דעם גרונד־שטיין, דעם יסוד פאַר אַ בעסע־רער אָרגאַניזאַציאָן! לערנט אונז צו בעזיצען אין אונזערע אַרגו־מענטען, דעם מוטה פון דעם וואַהרען וויסענשאַפטליכען פאָרשער, און איבערהויפט צייגט אונז, אַזוי ווי אייערע פאָר־עלטערען האַבען געטהאָן, ווי אַזוי מענשען זיינען מוטהיג גענוג אויפצואָפּפערען זאָגאַר זייער לעבען פאַר דעם זיעג פון דער וואַרהייט!

איהר, דאָקטוירים, וואָס איהר האָט געלערנט דעם סאָציאַליז־מוס פון ערפאַהרונג, הערט ניט אויף אונז צו זאָגען היינט, מאָרגען, יעדען טאָג און ביי יעדער געלעגענהייט, אַז די מענשהייט שטאַרבט וואָס ווייטער אַלץ מעהר אָב, אויב זי וועט בלייבען ביי די יעצטיגע צושטענדע פון עקזיסטענץ און ארבייט; אַז אייער גאַנצע מעדיצין, אייערע אַלע רפואות זיינען אַרויסגעוואָרפען, כל זמן די גרויסע מאַסע פון דער מענשהייט שמאַכטעט אין אַזעלכע צושטענדע, וועל־כע זיינען אַבסאָלוט געגען דעם, ווי די היגיענע, די געזונדהייטס־וויסענשאַפט וויל עס האַבען! איבערצייגט דעם פאָלק, אַז מען מוז פריהער אַוועק מאַכען מיט די אורזאַכען, וועלכע רופען אַרויס די קראַנקהייטען, און זאָגט זיי, שעהמט זיך ניט, זאָגט זיי ווי אַזוי פּטור צו ווערען פון דיזע אורזאַכען! קומט מיט אייער ערפאַהרונג, האַבענדיג, אַנאַטאָמיש אונטערזוכט אונזער געזעלשאַפט, וועלכע האַלט ביים צופאַלען, און זאָגט אונז וואָס פאַר אַ סאָרט לעבען מיר וואָלטען געדאַרפט און געקאָנט פיהרען, און, אַזוי ווי אַן אמת׳ער עהרליכער ארצט, ווידערהאָלט פאַר אונז, אַז מען דאַרף זיך ניט אָבהאַלטען אָבצושניידען אַ קראַנקען גליעד פון קערפּער, אַ האַנד אָדער אַ פוס, ווען עס קען, פערבלייבענדיג, פערגיפטען דעם גאַנצען קערפּער און איהם טרייבען צום טויט...

איהר, וועלכע אַרבייט צו פעראייניגען די וויסענשאַפט מיט דער אינדוסטרי, שעהמט זיך ניט, זאָגט אונז פריי און אָפען, וואָס איז געוועזען דער רעזולטאַט פון אייערע ערפינדונגען! ווייזט די מענשען, וועלכע האָבען ניט דעם מוטה צו געהן מיט פעסטע שריט אַנטקעגען דער צוקונפט, וואָס פאַר נייע ערפינדונגען אָט דער אוצר פון וויסענשאַפט וואָס מיר האָבען שוין קען אונז ברענגען; ווי די אינדוסטרי וואָלט געקאָנט אויסזעהן אונטער אַנדערע, בעסערע

צושטענדע; וויפיעל דער מענש וואלט געקאנט אויפטהאן, ווען ער וואלט שטענדיג געארבייט מיט אן אויסקוק צו פערמעהרען זיין **אייגענע** פראדוקציאן!

איהר, פאעטען, מאהלער, סקולפטארען, מוזיקער, אויב איהר פערשטעהט אייער וואהרע אויפגאבע און די אינטערעסען פון דער קונסט אליין, קומט מיט אונז! בענוצט אייער פעדער, אייער פענ־סיל, אייערע אידעען צו גונסטען פון דער רעוואלוציאן! גיט אונז איבער אין אייער פאעטישען סטיל, אדער אין אייערע פראכטפאלע צייכנונגען, די קעמפפע פון די פעלקער געגען זייערע אונטערדרי־קער! ווארעמט אן די יונגע הערצער מיט דיזען הערליכען רע־וואלוציאנערען פייער, וועלכער האט בעגייסטערט אונזערע פאר־עלטרען! זאגט דער פרוי וואס פאר א גרויסקייט, וואס פאר א הערליכקייט עס ליעגט אין דער טהעטיגקייט פון איהר מאן, ווען ער גיט אוועק זיין לעבען פאר דער בעפרייאונג פון דער פער־שקלאפטער מענשהייט! ווייזט דעם פאלק וואס פאר א העסליכ־קייט, וואס פאר א גראבע מיאוס'קייט עס איז דא אין'ם יעצטיגען לעבען און גיט אונז צו דער זעלבער צייט אן די אורזאכען פון דעם אלעמען. זאגט, זאגט ארויס אפען, וואס דאס לעבען וואלט גע־קענט זיין, ווען עס וואלט זיך ניט, אויף יעדען שריט און טריט, אנגעקלאפט אן אן אנדערען שטיין; ווען עס וואלט ניט געשטערט געווארען יעדער מינוט פון אן אנדער נידערטרעכטיגקייט פון דער יעצטיגער סאציאלער ארדנונג!

ענדליך, איהר אלע, וועלכע האבען געהאט דאס גליק זיך אנ־צואייגנען מיט קענטניסע, איהר טאלאנטפאלע מענער און פרויען אויב איהר האט הערצער, הערצער וואס פיהלען, קומט אין אונ־זערע רייהען, קומט אויסניצען אייערע פעהיגקייטען צו גונסטען פון די, וועלכע דארפען עס אזוי נויטיג האבען! און ווייסט, אז אויב איהר וועט קומען צו אונז, ניט אלס בעלי־בתים, נאר אלס קאמפפס־גענאסען; ניט צו הערשען, זאנדערען זיך איינצולעבען אין א נייעם צירקעל וואס שטרעבט צו דער צוקונפט; ניט אזוי צו אונטערדריכטען, צו בעלעהרען, ווי זיך אליין אנצואייגנען מיט די געדאנקען און ווינשע פון די מאסען, זיי צו פערשטעהן, זיי צו געבען א פארמע און דאן צו ארבייטען, אהן אויפהער, אהן רוה, מיט דעם פייער פון דער יוגענד, דיזע ווינשע צו רעאליזירען, זיי אריינצוברענגען אין דאס ווירקליכע לעבען, — דאן, נאר דאן וועט איהר פיהרען א פאלקאמענעס, ראציאנאלעס לעבען! איהר וועט

דאן זעהן, ווי יעדע איינציגע אנשטרענגונג אייערע, אין יענעם וועג, וועט טראגען פריכטע און איבערפלוס; דאן, ווען אייערע טהאטען וועלען זיין אין אנקלאנג מיט דעם בעפעהל פון אייערע געוויסען, דאן וועט איהר ערשט בעמערקען ווי שטארק איהר זייט; איהר וועט דאן געפינען כחות אין אייך אליין, כחות, וועלכע האבען געשלאפען אין אייך און פון וועלכע איהר האט אפילו ניט גע'חלום'ט...

יא, דער קאמפף פאר די ווארהייט, פאר די גערעכטיגקייט, פאר די גלייכהייט, און דאס אלעס אין רעכטען מיטען פון'ם פאלק, צווישען דער מאסע — וואס קאן נאך זיין שעהנער, וואס קאן נאך זיין ערהאבענער אין לעבען!!

4

איך האב געדארפט פערנעהמען דריי לאנגע קאפיטלען, אום צו צייגען די יונגע לייט, וועלכע בעלאנגען צו דער רייכערער קלאסע, אז אין רעכטען מיטען פון דער דילעמא, פון'ם פלאנטער, אין וועלכען זיי געפינען זיך, וועלען זיי זיין געצוואונגען, אויב זיי זיינען מוטהיג און ערנסט, זיך אריינצואווארפען אין די רייהען פון די סאציאליסטען און מיט זיי אין איינעם צו ארבייטען פאר דעם ערפאלג פון דער סאציאלער רעוואלוציאן. און אין דער אמת'ן איז ווארהייט אזוי איינפאך! אבער, ריידענדיג צו די, וועלכע האבען געהאט א בורזשואזע ערציהונג, געהט עס ניט אזוי לייכט, וויפיעל סאפיזמען, וויפיעל פערדרעהטע פשט'לאך, וויפיעל פאראורטהיילע דארף מען דא בעקעמפפען! וויפיעל פעראינטערעסירטע טענות זיינען דארט צו בעזייטיגען!

עס וועט מיר אסך לייכטער זיין צו ריידען היינט צו אייך, יונגע לייט פון'ם פאלק. דא קאן איך זיך האלטען קורץ. די אומשטענדען אליין טרייבען אייך צו ווערען סאציאליסטען, ווי ווייניג מוטה איהר זאלט ניט האבען נאר צו דענקען און צו האנדלען נאך אייערע איבערצייגונגען. דעם אמת זאגענדיג, איז דאך דער מאדערנער סאציאליזמוס ארוים פון רעכטען מיטען פון'ם פאלק. אויב איניגע בורזשואזע דענקער זיינען געקומען רעכטפערטיגען דעם סאציאליזמוס פון א וויסענשאפטליכען און פילאזאפישען שטאנדפונקט, אבער די גרונד־אידעע אליין איז ניט מעהר ווי א פראדוקט פון'ם אלגעמיינעם גייסט פון דער ארבייטער־מאסע.

איז דען דער סאָציאַליזמוס פון דער אינטערנאַציאָנאַלע, וועל־כער שטעלט היינט צו טאָג צונויף אונזער בעסטע קראַפט, אוים־געאַרבייט געוואָרען ערגעץ אַנדערש, ווי אין די אַרבייטער־אָרגאַני־זאציאָנען, אונטער דעם דירעקטען איינפלוס פון די מאַסען?

אַרויסקומען פון די רייהען פון אַרבייטער־פאָלק און זיך ניט איבערגעבען פאַר׳ן טריאומף פון סאָציאַליזם, הייסט גאַנץ איינ־פאַך, איגנאָרירען זיך אַליין, פערקוקען די אייגענע אינטערעסען, פערלייקענען די היסטאָרישע אויפגאַבע וואָס ליגט אויף זיך אַליין.

געדענקסט דו יענע צייט, אַרבייטער, ווען זייענדיג אַ קליינער אינגעל נאָך, פלעגסט דו אַראָבגעהן אין אַ ווינטער־טאָג זיך שפּיע־לען אין׳ם פינסטערען געסעל, וואו דו האָסט געוואוינט? אַ ביי־סענדע קעלט האָט דורכגענומען דיין גאַנצען קערפּער, איינגעווי־קעלט אין דינע קליידער, און די בלאָטע האָט זיך אַריינגעשפּאַרט אין דיינע שיך, דאַן, ווען דו האָסט געזעהן פאַרבייגעהן פון ווייטען יענע פעטע, רייך געקליידעטע קינדער, וועלכע האָבען געקוקט אויף דיר מיט שטאָלץ, מיט פעראַכטונג, — דאַן שוין האָסט דו גוט געוואוסט, אַז אַט די גליקליכע, מזל׳דיגע קינדער קומען ניט צו דיר און צו דיינע חברים, ניט אין שכל און ניט אין ענערגיע. שפּעטער אַבער, ווען דיר איז אויסגעקומען צו זיין אין אַ שמוציגער פאַבריק, פון פינף אָדער זעקס אַ זייגער אין דער פריה; זיצען, גאַנצע צוועלף שטונדען, ביי אַ שטורמישער מאַשין, און, אַזוי ווי די מאַשין אַליין, ווידערהאָלען טאָג פאַר טאָג דיזעלבע ערמידענדע אַרבייט, וועהרענד יאָהרען לאַנג, — אין דערזעלבער צייט פלעגען זיי, אַט יענע רייכע קינדער, געהן רוהיג אין די שוהלען, אין די גימנאַזיומס, אין די אוניווערזיטעטען. און יעצט זיינען דיזעלבע קינדער, אפשר ניט אַזוי קלוג ווי דו אַבער בעסער געלערנט, גע־וואָרען דיינע בעלי־בתים; זיי וועלען יעצט געניסען דאָס אַנגע־נעהמסטע פון לעבען, די זיסעסטע פריכטע פון דער ציוויליזאַציאָן — און דו? דו אָרמער טייפעל? וואָס ערוואַרטעט דיך אין לעבען?

מיעד פון דער שווערער פראַצע קומסט דו אין אָבענד אַריין אין אַ קליינעם, פינסטערען און פייכטען צימער, וואו פינף, זעקס פערזאָנען מוזען זיך צוזאַמענדריקען אויף אַ קליינעם שטח פון עטליכע קוואַדראַט איילען. דיין מוטער, ווען דאָס לעבען איז

שוין נמאס און מאוס, וועלכע איז פערעלטערט, ניט אזוי פון יאה־רען ווי פון זארג, גיט דיר איין ארעמען מאהל־צייט פון ברויט מיט קארטאפעל און אביסעל מוטנע וואסער, וואס טראגט דעם נא־מען „טהיי” צו פערטרינקען. דארט, נאך'ן עסען, הערסט דו אי־מער דעם זעלבען פזמון, די זעלבע טאגעס־ארדנונג: וואו וועל איך נעהמען מארגען צו בעצאהלען דעם בעקער פאר ברויט? וואו וועל איך קריגען איבערמארגען צו געבען דירה־געלד?

וואס! ווערסט דו אויך מוזען פיהרען דאס זעלבע פינסטערע לעבען וואס דיין פאטער און מוטער האבען געפיהרט דרייסיג, פערציג יאהר? ווערסט דו זיך צופרידענשטעלען צו ארבייטען, דיין לעבען לאנג, צו פערשאפען פאר אייניגע די בעסטע תענוגים, די פערגניגונגען פון וואהל־זיין פון וויסען, פון קונסט, און אי־בערלאזען פאר זיך די אייביגע זארג פאר'ן שטיקעלע ברויט? ווערסט דו זיך ענטזאגען אויף אייביג פון אלעס וואס מאכט דאס לעבען אזוי שעהן, אזוי זיס, און פערשאפען דאס גאנצע גליק פאר א הייפעלע ליידיג־געהער? ווערסט דו אוועקגעבען דיינע בעסטע כחות אין דער שווערער ארבייט און ניט קאנען קיין אנדער זאך ווי זארגען און קאפ־דרעהעניש, אויב ניט עלענד און נויטה, ווען די שלעכטע צייטען קומען אן, דאן, ווען די ארבייט שטעלט זיך אב? איז דאס, אויף וואס דו געהסט איין אין לעבען?

אבער פיליכט ווערסט דו זיך אין גאנצען מיאש זיין; פיליכט ווערסט דו אויפגעבען יעדע האפנונג אויף בעסערעס. ניט זעהענדיג קיין אויסוועג פון דער שלעכטער לאגע ווערסט דו זיך אפשר טראכ־טען: „אך, גאנצע דורות זיינען אריבער אלץ אין דעם זעלבען צו־שטאנד, און איך, קליין מענשעלע, וואס קאן איך טהאן? איך קאן דאך ניט איבערמאכען א גאנצע וועלט! איך וועל אלזא ארביי־טען און זעהן צו לעבען אזוי ווי עס לאזט זיך...”

נון גוט! דאן אבער וועט דיר דאס לעבען אליין אויפעפענען די אויגען.

אין א שעהנעם טאג וועט קומען דער קריזיס, איינע פון יענע „שלעכטע צייטען”, וועלכע זיינען שוין ניט מעהר זעלטענע געסט, וואס קומען און געהען פערביי; א קריזיס וואס הרג'עט אוועק א גאנצע אינדוסטריע, ברענגט טויזענדער ארבייטער צו בעטעל־ברויט און טויטעט גאנצע פאמיליען. גלייך מיט די איבריגע פרייד־

דע דיינע, די אַרבייטער, וועסט דו קעמפּפען געגען דיזער צרה, דו וועסט אָבער מיעד ווערען. וועסט זיך באַלד ארומקוקען, אַז דיין פרוי, דיין קינד, דיין פריינד, פערהונגערען פאַר דיינע אויגען, שטאַרבען אָב פון שטונדע צו שטונדע און ענדיגען ענדליך זייער לעבען אויף אַן אַרימען, צובראָכענעם געלעגער, וועהרענד די ליכ־טיגע גאַסען פון דער גרויסער שטאָדט זיינען פול מיט לעבען, מיט׳ן פרעהליכען לעבען פון די רייכע, וועלכע מאַכען זיך אַ גאַנץ קליינעם צימעס פון די וואָס קראַפּירען פאַר הונגער. דאַן וועסט דו שוין פערשטעהען ווי שרעקליך אונזער געזעלשאַפט איז; דו וועסט נאָר דענקען איבער די אורזאַכען פון דעם קריזיס און מיט אַ בליק פון אַ פאַרשענדען מענשען וועסט דו אַריינקוקען טיעף אין דער מכה. דו וועסט דאַן זעהן וואָס אָט די יעצטיגע אָרדנונג בעדייטעט, די־זער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם, וואָס פערטרויט דאָס לעבען פון גאַנצע מיליאָנען מענשען אויף די אונבאַרעמהערציגקייט פון אַ הייפעלע פוילענצער; דאַן וועסט דו שוין פערשטעהן אַז די סאָציאַ־ליסטען האָבען רעכט, ווען זיי זאָגען, אַז די יעצטיגע געזעלשאַפט מוז, אַז זי קען אין גאַנצען איבערגעבויט ווערען פון קאָפּ ביז די פיס.

אַן אַנדערס מאָל, ווען דיין בעל־הבית וועט דיר וועלען אָראָב־רייסען נאָך עטליכע סענט פון דיין מאָגערען לוין, אום צו פערגרעס־סערען זיין פערמעגען, וועסט דו פּראָטעסטירען; ער וועט דיר אָבער ענטפערען מיט שטאָלץ: „געה לייג די ציינער אויף דער פּאָ־ליצע, אויב דו ווילסט ניט אַרביטען פאַר דער פּרייז“. דאַן וועסט דו בעגרייפען, אַז דיין מייסטער שטעלט זיך ניט צופרידען מיט דעם וואָס ער שערט פון דיר די וואָל אַזוי ווי פון אַ שעפּס, נאָר ער האַלט דיך איבערהויפּט פאַר אַ נידעריגע סאָרט חיה; ניט גענוג וואָס ער האַלט דיך אין זיינע לאַפּעס דורך דאָס לאָהן־סיסטעם, וויל ער דיך מאַכען פאַר אַ פערקויפטען, פאַר אַ שקלאַף אין אַלע הינזיכטען דאַן, איינס פון די צוויי: ענטוועדער דו וועסט איינבוי־גען דעם רוקען, וועסט דערשטיקען אין דיר יעדעס געפיהל פון זעלבסט־ווירדע און דו וועסט זיך איינגעוואוינען צו יעדער ערני־דעריגונג; אָדער דאָס בלוט וועט אין דיר אויפקאָכען, דו וועסט ווערען אַן עזות־פּנים, וועסט ענטפערען און קריגען די סעק . . . דאַן, זיך אַרומדרעהענדיג אין די גאַסען, אָהן אַרבייט וועסט דו פערשטעהן, אַז די סאָציאַליסטען האָבען רעכט ווען זיי זאָגען: „רעוואָלטיר! רעוואָלטיר געגען די עקאָנאָמישע שקלאַפעריי!“ און דו וועסט אַריינקומען אין אונזערע רייהען און אַרבייטען מיט אונז

אין איינעם פאַר די פערניכטונג פון אַלע שקלאַפעריי ען: עקאָנאָ־מישע, פּאָליטישע און סאָציאַלע.

אין אַ שעהנעם טאָג וועסט דו ערפאַהרען די געשיכטע פון דיינע אַ בעקאַנטע, יענע שעהנע מיידעל וואָס דו האָסט אַ מאָל אַזוי בעוואונדערט פאַר איהר ליעבליכען בליק, פאַר איהר פיינע אויפפיהרונג, פאַר איהר פרעהליכע בעוועגונג. נאָך דעם ווי זי האָט יאָהרען לאַנג געליטען נויטה, האָט זי זיך אריבערגעקליבען פון'ם דאָרף, וואו זי איז אויפגעצויגען געוואָרען, אין דער גרויסער שטאָדט אריין. זי האָט גאַנץ גוט געוואוסט, אַז זי וועט דאָרט קיין האָניג ניט לעקען, אָבער זי האָט געהאָפט, אַז זי וועט דאָרט אָם וועניגסטענס קאָנען פערדיענען ע ה ר ל י ך איהר שטיקעל ברויט. נון, דו ווייסט יעצט וואָס פון איהר איז געוואָרען... צוגעצויגען פון די שעהנע רייד פון אַ יונגען בורזשוא האָט זי זיך צו איהם אי־בערגעגעבען מיט דעם גאַנצען פייער פון איהר יונגער ליעבע און אין אַ יאָהר ארום איז זי געבליבען אַליין, פערלאָזען, מיט אַ פּיצע־לע קינד אויף דער האַנד... זי האָט פונדעסטוועגען ניט אויפגע־הערט צו קעמפּפען, אָבער זי האָט געמוזט פאַלען, און אַך! אין דיזען אונגלייכען קאַמפּף געגען הונגער און קעלט איז די אונגליק־ליכע געשטאָרבען ווער ווייס אין וועלכען שפּיטאַל...

יאָ, וואָס פאַר אַן איינדרוק וועט אָט די טרויעריגע געשיכטע מאַכען אויף דיר? ענטוועדער דו וועסט זוכען צו פערטרייבען די־זען אונאַנגענעהמען אַנדענקען דורך עטליכע נארישע ווערטער. „עס, דאָס איז ניט די ערשטע און ניט די לעצטע", וועסט דו זאָגען, און אין אַ שעהנעם אָבענד וועסט דו זיך געפינען אין אַ קאַפע־הויז און, אין דער געזעלשאַפט פון אַנדערע גראָבע יונגען, וועט דער אַנדענקען פון דיזער אונגליקליכער פרוי בעשמוצט ווערען דורך אייערע גראָבע רייד. אָבער דיזע געשיכטע וועט דיר ריהרען דאָס האַרץ; דו וועסט אויפזוכען דעם שאַרלאַטאַן, וואָס האָט איהר פער־אונגליקט, און וועסט איהם וואַרפען זיין פערברעכען אין פּנים אַריין. דו וועסט נאָכדענקען איבער די אורזאַכען פון דיזע שרעקליכע טראַגעדיען, וועלכע ווידערהאָלען זיך יעדען טאָג, און דו וועסט בעגרייפען, אַז זיי וועלען ניט אויפהערען כל זמן די געזעלשאַפט וועט זיין צוטהיילט אין צווייען: אין אונגליקליכע, אין הונגעריגע פון איין זייט און זאַטע ליידיג־געהער פון דער אַנדערער זייט. דו וועסט פערשטעהן, אַז עס איז שוין צייט צו מאַכען אַן ענדע מיט

דיזער פערברעכערישער איינריכטונג און דו וועסט זיך אַריינוואַרפען אין'ם לאַגער פון די סאָציאַליסטען.

און איהר, פרויען פון פאָלק, וועט אייך דאָס אַלעס ניט ריהרען? וועט עס ניט אָנוואַרעמען אייערע הערצער? גלעטענדיג דאָס בלאַנדע קעפּעלע פון אייער קינד, וואָס טוליעט זיך צו אייך, וועט איהר ניט דענקען אָן דעם שיקזאַל וואָס ערוואַרטעט איהם, אויב דער יעצטיגער סאָציאַלער צושטאַנד וועט זיך ניט ענדערען? וועט איהר ניט דענקען אָן דער צוקונפט וואָס ערוואַרטעט אייערע יונגע שוועסטער און אייערע אייגענע קינדער? ווילט איהר, אַז אייערע זיהן זאָלען זיך אויך מאַטערען פּונקט אַזוי ווי אייער פאָטער האָט זיך געמאַטערט, אין שטענדיגער זאָרג פאַר'ן שטיקעלע ברויט, אָהן אירגענד וועלכען אַנדערען פערגעניגען ווי דעם פון שענק? ווילט איהר אַז אייערע מענער און אייערע קינדער זאָלען אימער זיין ווי אַ סחורה געקויפט צו ווערען פון'ם ערשטען בעסטען, וועלכער האָט גע'ירש'ענט פון זיין פאָטער אַ קאַפּיטאַל צו עקספּלואַטירען דערמיט? ווילט איהר, אַז זיי זאָלען אימער בלייבען די שקלאַפען פון'ם בעל-הבית, זיך לאָזען דערשיסען אין די מלחמות, און ענדליך דיענען, אויסמיסטיגען מיט זייערע טויטע קערפּערס די פעלדער פון די רייכע?

ניין, טויזענד מאָל ניין! איך ווייס גאַנץ גוט, אַז אייער הארץ האָט אין אייך געקאָכט, ווען אייערע מענער האָבען געמוזט אויפגעבען אַ סטרייק, וועלכען זיי האָבען אַזוי מוטהיג, אַזוי ענטשלאָסען אָנגעפיהרט; ווען זיי האָבען געמוזט, מיט אַראָבגעלאָזענע קעפּ, אָננעהמען די בעדינגונגען, וועלכע דער אָבגעפרעסענער קאַפּיטאַליסט האָט זיי מיט אַ טאָן פון פעראַכטונג געשטעלט. איך ווייס, אַז איהר בעוואונדערט די שפּאַנישע פרויען וועלכע געהען, אָהן מורא, פאָראויס אין דער רייהע, ווען עס ברעכט אויס אַ פאָלקסאויפשטאַנד; יענע מוטהיגע פרויען, וועלכע שטעלען אויס זייערע הערצער אַנטקעגען די ביקסען פון די סאָלדאַטען. איך ווייס, אַז איהר דערמאָנט מיט רעספּעקט דעם נאָמען פון יענער העלדישער פרוי, וועלכע האָט דורכגעלעכערט מיט אַ קויל פון איהר רעוואָלווער די ברוסט פון יענעם ברוטאַלען בעאַמטען, ווען ער האָט זיך ערלויבט צו פערגוואַלטיגען אַ סאָציאַליסט אין אַ קעמערעל פון תפיסה. איך ווייס גאַנץ גוט, אַז אייער הארץ האָט געקלאַפּט, ווען

איהר האָט געליטענט, ווי אַזוי די פרויען פון'ם פּאַריזער פּראָלעטאַריאַט האָבען זיך פערזאַמעלט, און אונטער אַ שרעקליכען רעגען פון פייערדיגע קוילען האָבען זיי אויפגעמונטערט זייערע מענער צום קאַמפּף.

יאָ, איך ווייס עס, און דערפאַר צווייפעל איך ניט, אַז איהר וועט אויך ניט בלייבען שטעהן פון ווייטען; אַז איהר וועט זיך פעראייניגען מיט אונז צו אַרבייטען פאַר די עראָבערונג פון דער צוקונפט.

איהר אַלע, יונגע לייט, מענער און פרויען, בויערן, אַרבייטער, בעאַמטע און סאָלדאַטען — איהר פערשטעהט אייערע רעכטע און איהר וועט דארום אַריין אין אונזערע רייהען. איהר וועט קומען צו אונז, אייערע ברידער, און אונז העלפען פאַרבערייטען די רעוואָלוציאָן, אַך! די הערליכע רעוואָלוציאָן, וועלכע וועט פערניכטען יעדע שקלאַפעריי, וועט צוברעכען אַלע קייטען, וועט אַוועקמאַכען מיט אַלע אַלטע טראַדיציאָנען און וועט שאַפען פאַר דער מענשהייט אַ נייע, גאַנץ נייע וועלט; די רעוואָלוציאָן, וועלכע וועט ענדליך ברענגען די וואהרע גלייכהייט, די אמת'ע פרייהייט: די אַרבייט פאַר אַלעמען, און פאַר אַלעמען דער פולער גענוס פון די פריכטע פון זייער אַרבייט, דער פולער גענוס פון אַלע זייערע אייגענשאַפטען; דאָס ראַציאָנעלע, מענשליכע און גליקליכע לעבען!

זאָל מען אונז נאָר ניט איינריידען, אַז מיר, אַזא קליין הייפעלע מענשען, זיינען צו שוואַך צו עררייכען דעם ערהאַבענעם ציעל, צו וועלכען מיר שטרעבען!

לאָמיר זיך אַקאָרשט איבערציילען און מיר וועלען זעהן וויפיעל מיר זיינען עס, וועלכע ליידען פון אונגערעכטיגקייט!

מיר, בויערן, וועלכע אַרבייטען פאַר יענעם, עסענדיג אַליין די קלייען, אום צו לאָזען די בעסטע זעמעל־מעהל פאַר דעם פּריץ, דעם בעל־הבית, מיר זיינען מיליאָנען מענשען אונזער צאָהל איז אַזוי גרויס, אַז מיר אַליין קאָנען צוזאַמענשטעלען די מאַסע פון'ם פאָלק.

מיר, אַרבייטער, וועלכע וועבען זייד און סאַמעט, אום אַליין צו געהן אין שמאַטעס און טראַנטעס. מיר זיינען גאַנצע מאַסען, און ווען דער סיגנאַל פון די פאַבריקען ערלויבט אונז צו האָבען אונזער

A Sweig
1930 - July 3 -

ווילע רוה, פערפלייצען מיר די גאסען אזוי ווי א טייך וואס גיסט אריבער.

מיר, סאלדאטען, וועמען מען פיהרט ביי דער נאז אימער אונ־טער'ן קאנטשיק; מיר, וועלכע קריגען די קוילען, אום אונזערע ע ל צ ט ע זאלען קאנען האבען די מעדאלען און דעם כבוד: מיר, שוטים, וועלכע האבען ביז אהער נים געוואוסט פון קיין אנדער זאך נאר צו שיסען אויף אונזערע ברידער — מיר וואלטען דאך נאר געדארפט זיך אומקעהרען מיט א שטרענגען בליק צו אונזערע עמ־ליכע אויסגעפוצטע, מיט מעדאלען בעהאנגענע קאמאנדירען און פון זיי וואלט געווארען אש...

מיר אלע, וועלכע ליידען און ווערען אונטערדריקט טאג־טעג־ליך, מיר זיינען אזא מאסע וואס קיין מענש קאן נים איבערצעה־לען; מיר זיינען דער אקעאן וואס שלינגט איין אלעם.

ווען מיר ווילען נאר האבען דעם ו י ל ע ן צו ט ה א ן, דאן וועט גענוג זיין איין אויגענבליק, אז די גערעכטיגקייט זאל קומען! אין יענעם מאמענט וועלען אלע טיראנען קייען די ערד!...

ענדע

